

VERSLAG

VAN DE DIALECTEN-COMMISSIE DER
KONINKLIJKE NEDERL. AKADEMIE VAN
WETENSCHAPPEN TE AMSTERDAM

OVER 1939

VERSLAG

VAN DE DIALECTEN-COMMISSIE OVER 1939

De Dialecten-commissie heeft tegen het eind van het jaar 1939 haar zevende en achtste vragenlijst uitgezonden. De zevende bevat een aantal vragen betreffende inheemsche, in het wild levende zoogdieren, enkele reptielen en insecten en betreffende de melk- en kaasbereiding. De achtste stelt enkele vragen van algemeen aard over de dialecten; de daarmede verkregen gegevens leenen er zich niet toe, in kaart te worden gebracht, maar zullen belangrijke diensten kunnen bewijzen aan het bureau der commissie.

Aan de uitbreiding van het aantal medewerkers werd ook in het afgelopen jaar alle aandacht besteed. Het aantal ingevulde lijsten bedroeg op 31 December 1939: voor lijst 1 : 2275, voor lijst 2 : 2262, voor lijst 3 : 2246, voor de gemeenschappelijke vragenlijst: 1894, voor lijst 4 : 1561, voor lijst 5 : 1406, voor lijst 6 : 922. Van den heer H. van der Biezen, O. Praem., leeraar aan het St. Norbertus-gymnasium te Heeswijk, ontving het bureau ook in het afgelopen jaar weer een groot aantal, t.w. 93 door hem ingevulde lijsten no. 6.

Nieuwe kaarten werden ook dit jaar niet geteekend, maar wel werden de oude bijgewerkt en aangevuld aan de hand van de nieuw binnengekomen gegevens. Van enkele reeds eerder geteekende kaarten moesten nieuwe verzamelkaartjes worden gemaakt.

Vervolgens heeft het bureau er zich vooral op toegelegd, gegevens te verzamelen voor Vlaanderen, waarover in het verslag over 1938 reeds een en ander is medegedeeld. Ingevolge zijn in dat verslag reeds vermelde toezegging bezorgde Prof. Dr. L. Grootaers te Leuven ons de hem ter beschikking staande gegevens voor de eerste aflevering van den atlas, tegen vergoeding van de

administratiekosten. Teneinde de dichtheid van het waarnemersnet in Vlaanderen in overeenstemming te brengen met dat in Nederland, stelde het bureau een vragenlijst op, die door bemiddeling van Prof. Grootaers door 11, door bemiddeling van Prof. Dr. E. Blancquaert te Gent door 66 van zijn studenten werd ingevuld. De secretaris heeft deze lijst (door bemiddeling en) dank zij de welwillende medewerking van Pater K. Berquin en Pater F. de Bruyn ingevuld in de Bisschoppelijke Normaalscholen van Torhout en Sint-Niklaas voor respectievelijk 63 en 33 plaatsen in West- en Oost-Vlaanderen. Bovendien verleende de Commissie voor de intellectuele toenadering tusschen Nederland en België een reisbeurs aan den heer J. H. L. Mols, litt. cand., die daarvoor gedurende zes weken in de arrondissementen Turnhout, Hasselt, Maaseik, Leuven en Tongeren rondreisde en de bovengenoemde lijst voor 290 plaatsen invulde. De inmiddels afgekondigde mobilisatie belette den heer Mols deze werkzaamheden voort te zetten. Het resultaat van een en ander is, dat het bureau thans voor ongeveer dertig woorden uit ongeveer 870 plaatsen in Zuid-Nederland gegevens bezit. Het is de bedoeling, deze werkzaamheden regelmatig voort te zetten.

Tegen alle verwachting in is de eerste aflevering van den dialecten-atlas ook dit jaar nog niet verschenen. Het door de commissie opgestelde plan van deze uitgave en de voorgestelde overeenkomst met den uitgever ontmoette bezwaren bij het bestuur van de Afdeeling Letterkunde der Akademie. De commissie heeft daarop den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen verzocht, zijn ambtgenoot den Minister van Defensie te verzoeken, dat de kaarten van den atlas door den Topografischen Dienst gedrukt zouden worden. In verband met de inmiddels ingetreden mobilisatie is op dit verzoek nog geen antwoord ontvangen. De commissie wil echter in elk geval in 1940 de eerste aflevering doen verschijnen.

Inmiddels verscheen de eerste aflevering van den Taalatlas van Noord- en Zuid-Nederland, uitgegeven door Dr. G. G. Kloeke,

waarin het materiaal van de vierde vragenlijst der commissie gedeeltelijk is verwerkt.

Zooals reeds in het vorige jaarverslag werd vermeld, heeft de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen het subsidie van het Dialectenbureau op *f* 4000,— gebracht. Bovendien ontving de commissie aan subsidies: van de Provincie Groningen *f* 200.—, van de Provincie Gelderland *f* 200.—, van de Provincie Noord-Brabant *f* 100.—, van de Provincie Limburg *f* 100.—, van den Provincialen Onderwijsraad van Friesland *f* 200.—. Van de donateurs der commissie, wier namen in bijlage II worden genoemd, werd over het afgelopen jaar een bedrag van *f* 124.— ontvangen.

Het bureau werd als gewoonlijk ook dit jaar door tal van personen uit binnen- en buitenland bezocht. Ook voor de bibliotheek en het archief bestond een verheugende belangstelling. De namen van de schenkers vindt men in bijlage I vermeld. Van hen dienen afzonderlijk te worden genoemd de heer L. Bosch, die een door hemzelf opgestelde uitvoerige woordenlijst van het dialect van Heerde schonk, en de heer J. L. Braber, die een door hem samengestelde lijst van Flakkeesche woorden aan het bureau afstond.

De taalkundige sectie van de Stichting voor het bevolkingsonderzoek in de drooggelegde Zuiderzeepolders zette haar werkzaamheden in 1939 regelmatig voort. Mej. J. Boon, litt. dra., vulde een hinderlijke leemte in het fonetisch onderzoek van den Wieringermeerpolder aan door van 600 schoolkinderen gegevens te verzamelen. Dr. L. Kaiser legde de resultaten van het fonetisch onderzoek ten deele vast in een samenvattende publicatie, welke eerstdaags in druk zal verschijnen. Ir. P. de Bruijne analyseerde eenige klinkers van 85 mannen en vrouwen uit den Wieringermeerpolder, waarbij zoowel het dialect als het gewone Nederlandsch behandeld werden. Het bureau der commissie maakte de monografie over de taal en het volksleven van Urk persklaar, waarbij de heer H. Hoek zich verdienstelijk maakte.

Door de oprichting van een Phonologische Werkgemeenschap kon het bureau zijn bemoeiingen met de totstandkoming van een phonologische beschrijving van het Nederlandsch en zijn dialecten

staken. Het reeds verzamelde materiaal is aan de Werkgemeenschap overgedragen. Aangezien voorzitter en secretaris der commissie alsmede het lid Prof. Dr. N. van Wijk in het bestuur der Werkgemeenschap zitting hebben, is ook voor de toekomst een nauw contact met den phonologischen arbeid hier te lande verzekerd.

De heer B. J. Melcher, die sinds begin 1937 op het bureau werkzaam was, vertrok wegens een benoeming bij het onderwijs op 2 November. De commissie is hem zeer erkentelijk voor het werk, gedurende bijna drie jaren door hem in het belang van het bureau verricht. De heer Melcher hoopt ook in de toekomst voor zoover hem dit mogelijk is zijn medewerking te blijven verleen. De heer G. J. Schiering bleef gedurende de ochtenduren op het bureau werkzaam. De heer D. van Heusden, sinds 9 Augustus 1938 volontair, werd met ingang van 1 Januari 1939 aangesteld als bureau-ambtenaar voor de administratie. Als zoodanig werd hij op 1 September opgevolgd door den heer J. Vuyst, die in deze functie nog werkzaam is. Mej. J. C. Daan, litt. dra., was het geheele jaar gedurende middaguren werkzaam als bureau-ambtenares, in hoofdzaak voor de wetenschappelijke werkzaamheden. De heer H. Hoek werkte van 18 September tot 31 October als volontair aan de monografie over Urk.

*Namens de Dialecten-commissie der
Koninklijke Nederlandsche Akademie van Wetenschappen:*

JAC. VAN GINNEKEN, *voorzitter*

P. J. MEERTENS, *secretaris-penningmeester*

BIJLAGE I

Lijst van personen, enz. die in 1939 boeken en handschriften schonken aan het Centraal Bureau voor Nederlandsche en Friesche dialecten.

C. de Best, L. Bosch, J. L. Braber, E. van Dijk, H. van Dijk, Prof. Dr. J. Gessler, A. de Goede, B. J. Melcher, Mej. M. Pels, G. H. Sekhuis, G. W. Spitzen, Eerw. Zr. Thomasita, Prof. Dr. M. Valkhoff, Prof. Dr. H. N. ter Veen, Prof. Dr. C. G. N. de Vooyo, Mevr. M. P. der Weduwen-van Oeveren, G. van Wijngaarden W. J. Czn., W. van Wijngaarden.

BIJLAGE II

Lijst van Donateurs van de Dialecten-commissie.

Mej. R. v. Alebeek, A. H. Bracht, H. J. Buist, M. E. Daan, Prof. Dr. C. F. A. van Dam, Mej. Branco van Dantzig, Mr. P. Dieleman, J. W. H. M. Dols, Drentsche Vereeniging te Amsterdam, Dr. H. J. E. Endepols, Dr. G. A. van Es, Dr. K. Fokkema, Mej. Dr. H. C. M. Ghijsen, Prof. Dr. Jac. van Ginneken, Dr. C. B. van Haeringen, Dr. J. van Ham, Prof. Dr. A. G. van Hamel, Joh. Heesterbeek, S. J., Dr. W. Gs. Hellinga, Mej. Dr. S. Hofker, Mej. Dr. A. R. Hol, Mevr. Dra. H. A. Huygens—Wijma, Prof. Dr. G. G. Kloeke, Dr. H. W. J. Kroes, Mr. G. H. Lambert, Mej. Dr. J. H. van Lessen, Mej. E. A. Magnin, Mej. C. A. A. Mulder, Prof. Dr. J. W. Muller, Mej. M. Th. Neujean, Mej. Dr. Leonie van Nierop, Prof. Dr. G. S. Overdiep, Dr. Win. Roukens, Prof. Dr. A. A. van Schelven, Dr. M. Schönfeld, A. J. Schreuder, W. Slijpen, Dr. Jc. Smit, Dr. G. Stuiveling, Dr. J. G. H. Tans, Mej. R. C. M. Tellegen, J. P. Tetterode, B. Tiecké, O. Carm., Mej. J. Tinbergen, Prof. Dr. M. Valkhoff, P. van Vliet, Prof. Dr. C. G. N. de Vooyo, J. H. de Vree van Gelder, Dr. W. de Vries, Dr. Joh. A. Wartena, Dr. J. Wils, Prof. Dr. N. van Wijk.